

Sezona 2018/19.
Biljana Srbljanović
VRAT OD STAKLA
Režija Jagoš Marković

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

Beograd

www.beograd.rs

Sezona 2018/19.

BILJANA SRBLJANOVIĆ
VRAT OD STAKLA
Režija JAGOŠ MARKOVIĆ

Premijera 5. oktobra 2018. u 20 časova na Sceni „Ljuba Tadić“

Biljana Srbljanović

Jugoslovensko dramsko pozorište

BILJANA SRBLJANOVIĆ
VRAT OD STAKLA

Režija, scenografija i izbor muzike Jagoš Marković
Kostimografija Bojana Nikitović
Scenski govor Ljiljana Mrkić Popović
Dizajn svetla Dejan Draganov

IGRAJU

<i>Bogdanka, Bogda</i>	JELISAVETA SEKA SABLIĆ
<i>Svetlana</i>	VESNA TRIVALIĆ
<i>Nadežda</i>	ANITA MANČIĆ
<i>Mirna</i>	MILICA GOJKOVIĆ
<i>Ljuba</i>	DRAGAN MIČANOVIC
<i>Vasa</i>	IRFAN MENSUR
<i>Vlajko Mujić</i>	MARKO JANKETIĆ
<i>Pandur 1</i>	SLOBODAN TEŠIĆ
<i>Pandur 2</i>	BOJAN LAZAROV
<i>Filip</i>	MILOŠ SAMOLOV
<i>Malo dete</i>	ANA ČARMAN

Organizator Vladimir Perišić
Inspicijent Dušan Milosavljević
Sufler Ksenija Cirica

Asistent reditelja Tara Lazarević
Asistent kostimografa Petra Fotez

Majstor svetla Ivan Lazović
Majstor zvuka Aleksandar Major

POJMOVNIK NACIONALIZACIJE I DENACIONALIZACIJE (I)

AVNOJ - Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije – političko i zakonodavno telo osnovano u Bihaću 27. novembra 1942. godine od strane Vrhovnog štaba i predstavnika partizanskih jedinica cele Jugoslavije, potom konstituisano kao najviši organ vlasti, da bi na Trećem zasedanju, u avgustu 1945. godine, bio pretvoren u Privremenu narodnu skupštinu Demokratske Federativne Jugoslavije. Doneo je niz odluka, između ostalog i odluke o konfiskaciji i podržavljenju imovine.

GOLA SVOJINA (*nuda proprietas*) - postoji onda kad vlasnik stvari ne vrši bilo kakvu faktičku vlast na stvari (nema je u državini), niti je upotrebljava na bilo koji način, ali ipak zadržava pravo svojine. U kontekstu oduzimanja privatne imovine posle Drugog svetskog rata, golu svojinu i danas imaju vlasnici privatnih stanova u koje su odlukama posleratnih narodnih odbora useljeni tzv. zaštićeni podstanari.

GRAD - naselje koje je kao grad utvrđeno zakonom.

GRAĐANSKA SVOJINA - u socijalističkoj terminologiji u Srbiji posle 1945. godine izraz kojim se obeležava svojina građana i građanskopravnih lica.

GRADSKO NASELJE - naselje sa elementima gradskog karaktera koje ima razvijene proizvodne i uslužne delatnosti, a kao takvo je određeno prostornim planom.

DEEKSPROPRIJACIJA - proces obrnut od eksproprijacije, kojim se eksproprijatu vraća imovina koja mu je eksproprijsana, ista ili druga u zamenu, a ako to nije moguće vrši mu se isplata propisane novčane naknade.

DEKONFISKACIJA - postupak suprotan konfiskaciji, kojim se konfiskatu ili njegovim pravnim sledbenicima vrši povraćaj konfiskovanih stvari, dobara ili prava. Preduslov za to je, po pravilu, prethodno ukidanje ili poništavanje izrečene krivične osude i njenih pravnih posledica.

DENACIONALIZACIJA (*engl. denationalization, nem. Entnationalisierung, franc. dénationalisation*) - proces vraćanja privatnim vlasnicima imovine (u naturalnom obliku ili u vidu novčanog obeštećenja) koja im je oduzeta na osnovu propisa o agrarnoj reformi i kolonizaciji, konfiskaciji i sekvestraciji, nacionalizaciji

i delom, eksproprijaciji. U istom značenju koriste se i termini „reprivatizacija“ i „restitucija“. Denacionalizacija se u svom usko semantičkom smislu odnosi na proces inverzan nacionalizaciju, ali se u legislativi i praksi uporednog prava ovim terminom, u širem smislu, označava i dekonfiskacija i restitucija/vraćanje bivšim vlasnicima imovinskih dobara i prava podržavljenih po raznim drugim osnovama, obeštećenje za tu imovinu, kao i privatizacija državne imovine. U tom širem smislu, iako je reprivatizacija unekoliko egzaktniji pojam, ipak se češće koristi izraz denacionalizacija, kao opštepoznat, već uobičajen, i kod nas naročito prepoznatljiv i asocijativan na period posle 1945. godine.

EKSPROPRIJACIJA (*engl. expropriation, nem. enteignung, besitzberaubung, expropriation, franc. dépossession, expropriation*) - prelaz privatne svojine u društvenu (i državnu) u tzv. opštem interesu, tj. javnom interesu i uz naknadu. To je ne samo sredstvo pretvaranja privatne svojine u društvenu ili državnu, već i njen ograničavanje, povezivanje sa društvenom svojinom ili podređivanje društvenoj svojini. Predmet eksproprijacije su nepokretnosti u privatnoj svojini, a oduzimanje se vrši u korist društvenih i državnih pravnih lica, državnih organa, organa jedinica lokalne samouprave, ustanova, zadruga i dr. Naknada se, po pravilu, daje u novcu, ali može i u naturi, u vidu druge nepokretnosti.

ZABLUDA - netačno saznanje i predstava o nekoj činjenici relevantnoj za punovažnost pravnog posla.

ZAKONSKO PRAVO PREĆE KUPOVINE - ovlašćenje jednog lica (imaoca prava preće kupovine) da zahteva od vlasnika stvari, koji namerava da je proda, da prvo njemu ponudi stvar na prodaju.

ZEMALJSKA UPRAVA NARODNIH DOBARA - državni organ koji je upravljao konfiskovanom i nacionalizovanom imovinom, posebno u slučaju konfiskovanja banaka, rudnika, industrijskih preduzeća, velikih trgovачkih i drugih radnji i velikih poseda od opštег privrednog značaja.

ZEMELJSNA KNJIGA (gruntovnica) - evidencija o pravnom stanju zemljišta i objekata (zgrada) na njemu.

IMOVINA - skup (celina) svih subjektivnih građanskih prava jednog lica.

JUGOSLAVIJA - državna zajednica jugoslovenskih naroda: Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca, Crnogoraca i dr. koja je egzistirala u periodu 1918–1991. godine, menjajući svoj naziv više puta: 1) Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca od 1918–1929; 2) Kraljevina Jugoslavija 1929–1941; 3) DFJ – Demokratska Federativna Jugoslavija od 7. marta 1945. do 31. januara 1946; 4) FNRJ – Federativna Narodna Republika Jugoslavija u periodu od 1946. do 1963. godine; 5) SFRJ – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija u periodu od 1963. do 1991. godine, kada se raspala, nakon čega je formirana država Srba i Crnogoraca; 6) SRJ – Savezna Republika Jugoslavija (1991–2002), nakon čega se gubi naziv Jugoslavija.

KAUZA - pravni cilj zbog koga je pravni posao nastao. Za svaki pravni posao se pretpostavlja da ima osnov i kad nije izražen. Osnov je nedopušten ako je protivan prinudnim propisima, javnom poretku i dobrim običajima. Ako osnov ne postoji ili je nedopušten, pravni posao je ništavan.

KONFISKACIJA (*engl. confiscation, nem. beschlagnehmung, konfiskation, franc. saisie, confiscation*) - oduzimanje, bez naknade, na osnovu krivičnih i administrativnih propisa, nepokretnih i pokretnih stvari u privatnoj svojini i njihov prelaz u opštenarodnu, odnosno društvenu svojinu. Konfiskacija je bila važan metod podržavljenja privatne svojine u Srbiji nakon Drugog svetskog rata, a u Srbiji je ukinuta 1990. godine. Kad je kaznu konfiskacije izričao krivični sud, ona je uz osudu na određenu kaznu, bila sporedna kazna, a u slučaju administrativnog prekršaja zbog povrede carinskih, deviznih, poreskih i dr. propisa, kazna konfiskacije je bila glavna kazna.

LIČNA PRAVA - subjektivna prava neodvojiva od ličnosti njegovog imaoца (pravo na život, fizički i psihički integritet, slobodu, čast, ugled, ime, lik, glas, privatnost, dostojanstvo).

NACIONALIZACIJA (*engl. nationalization, nem. nationalisierung, verstaatlichung, franc. nationalisation*) - prelaz privatne imovine, nepokretnosti, pokretnih stvari i prava, u društvenu svojinu, uz propisanu simboličnu naknadu, ili bez naknade. To je jedna privredno-politička mera koja je nakon 1945. godine u Srbiji imala za cilj zasnivanje i jačanje društvene svojine

i socijalističke privrede i zato se, pre svega, odnosila na oduzimanje od privatnih lica i podržavljenje imovinskih celina kao što su bila privatna preduzeća, banke, radnje i dr., na osnovu propisa donetih 1946. i 1948. godine, kao i na oduzimanje privatnih stambenih i poslovnih zgrada, stanova, poslovnih prostorija i građevinskog zemljišta (1958. godine).

NASELjE - izgrađeni funkcionalno objedinjen prostor na kome su obezbeđeni uslovi za život i rad i za zadovoljavanje zajedničkih potreba stanovnika.

NATURALNA RESTITUCIJA - oblik denacionalizacije kod kog se bivšem vlasniku vraća ista nepokretna ili pokretna stvar koja mu je oduzeta, ili druga stvar slične prirode i svojstava.

NEPOKRETNE STVARI - stvari čiji se položaj u prostoru ne može promeniti a da se na taj način ne povredi njihova bitna osobina (kuća, drvo, livada).

NEPOKRETNOSTI - zemljišta, zgrade, stanovi i poslovne prostorije kao posebni delovi zgrada i drugi građevinski objekti (nadzemni i podzemni). (videti: nepokretne stvari)

OBJEKAT - građevina koja predstavlja fizičku, tehničko-tehnološku ili biotehničku celinu sa svim instalacijama, postrojenjima i opremom, odnosno same instalacije, postrojenja i oprema koja se ugrađuje u objekat ili samostalno izvodi (zgrade svih vrsta, saobraćajni, vodoprivredni i energetski objekti, unutrašnja i spoljna mreža i instalacije, objekti komunalne infrastrukture, industrijski, poljoprivredni i drugi privredni objekti, javne zelene površine, objekti sporta i rekreacije, groblja, skloništa i dr.).

OBVEZNICA - isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da će licu označenom u obveznici, ili donosiocu obveznice, u određeno vreme isplatiti novčani iznos naveden u obveznici uz pripadajuću kamatu. Isplata putem obveznica je najčešći model obeštećenja kod denacionalizacije.

OKUPACIJA - uzimanje u državinu ničijih stvari (*res nullius*) sa namerom da se na njima zasnuje pravo svojine.

OVLAŠĆENJE KORIŠĆENJA - sastavni deo sadržine prava svojine koji omogućava vlasniku stvari da je upotrebljava u skladu sa njegovim potrebama odnosno radi ubiranja plodova koje stvar daje.

IZOSTAVLJENE
STRANICE...

PROTESTI U BEOGRADU (I)

- 1903.** Dimitrije Tucović i Triša Kaclerović, osnivači Srpske socijaldemokratske partije, organizuju i predvode martovske demonstracije protiv kralja Aleksandra Obrenovića (23. mart). Oko 5000 studenata, daka i radnika došlo je u sukob sa žandarmerijom, a poginulo je njih petoro. Dimitrije Tucović je morao da prebegne preko granice, u Zemun i potom u Beć. Iako je pokret težio da neposredno popravlja položaj radničke klase, da se bori za zaštitno radničko zakonodavstvo, i nije bio buntarski, redovno su organizovali proslave Prvog maja.
28. avgusta, u sali restorana Kolarac okupilo se oko 3000 žena i na predlog slikarke Nadežde Petrović osnovale su žensko udruženje Kolo srpskih sestara, s ciljem jačanja nacionalne svesti i pružanja pomoći u oslobođanju „porobljene braće“ pod turskom i austrougarskom vlašću. Naziv Udruženja i pravilnik osmislio je Branislav Nušić.
- 1910.** U gotovo svakodnevnim demonstracijama radnici traže da se usvoji zakon koji priznaje radnički štrajk, ograničava radni dan na deset časova u industriji i dvanaest časova u zanatu i obezbeđuje osiguranje radnika u bolesti i nesreći. Što zbog demostracija, što zbog delovanja sekretara Radničke komore Dimitrija Tucovića, što zalaganjem ministra narodne privrede Jaše Prodanovića, Narodna skupština usvojila je ovaj zakon.
- 1911.** Na dan izbora u Beogradu oko 150 žena išlo je od birališta do birališta, ističući pred biračkim odborima svoj zahtev za pravo glasa.
- 1919.** Od aprila 1919. do kraja 1920. u Beogradu je organizovan 31 štrajk radnika, pa je u izveštaju Radničke komore stajalo da je grad „pravi štrajkački logor“. Protestni zborovi proletarijata držani su tokom marta i aprila 1919. Radnici su tražili rešavanje stambenog pitanja i smanjenje troškova života.
- Obeležavanje Prvog maja je zabranjeno, a pojačana je vojska u gradu kako bi se sprečilo okupljanje. Ipak su održana dva velika zbora radnika.
- Tokom juna i jula pojačana je komunistička aktivnost „po ugledu na onu u Mađarskoj“, kojom se propoveda boljevička republika i pozivaju vojnici da idu kućama a radnici da podignu revoluciju i obore državnu upravu.
20. i 21. jula održano je desetak protestnih zborova i generalni štrajk a u ovim akcijama učestvovalo je preko 10.000 radnika. Pod tim pritiskom Vlada Stojana Protića podnosi ostavku u avgustu.
- 1924.** Pošto je radnica Ljubica Ljubičić ubijena u zatvoru Glavnjača, 23. aprila okupilo se oko 6000 radnika u Karadorđevom parku i u protestnoj povorci krenulo ka Košutnjaku.
8. juna Nezavisna radnička partija Jugoslavije (ogranak KPJ) organizovala je protestni zbor protiv fašizma.
4. decembra organizovan je protestni zbor studenata Beogradskog univerziteta protiv politike ministra prosветe Pribiševića, a neposredni povod bilo je otpuštanje nekih profesora sa Zagrebačkog sveučilišta. Zbor se pretovrio u studentske demonstracije na ulicama Beograda.
- 1925.** Nastavak studentskih protesta – 27. januara, prilikom svetoslavske proslave kojoj je pristupstvovo kralj Aleksandar i ministar Pribišević.
- 1931.** Posle uvođenja Šestojanuarske diktature 1929, prve su izbile studentske demonstracije uoči izbora 8. XI. Policija hapsi studente, ali su demonstracije nastavljene sledećeg dana u Studentskom domu i na Univerzitetu.
7. decembra izbile su studentske demonstracije na Pravnom fakultetu – protiv diktature i korumpirane vlade. Nemiri su trajali tokom januara i aprila 1932, a rad Univerziteta je prekinut. Beograđani su simpatisali studentski protest i studentima dostavljali hrancu.
- 1933.** Spontani protesti metalских, gradevinskih i pekarskih radnika koji traže poštovanje radnog vremena, osiguranje radnika i osuđuju otpuštanju.

-
- 1935.** Pošto su istaknuti studenti marksisti bili uhapšeni i sprovedeni u koncentracioni logor u Višegrad, nastale su demonstracije, a studenti su se zaborakadirali u zgradbi Pravnog fakulteta. Napali su ih policijski agenti, a Mirko Srzentić je ranjen.
- Širom zemlje održavaju se zborovi žena koje traže pravo glasa, a 20. oktobra u Beogradu se okupilo čak njih 2500.
- 1936.** Krajem godine formirana je Ujedinjena studentska omladina pri BU da radi na borbi za demokratizaciju zemlje, ukidanje tadašnjeg Ustava, rešavanju nacionalnog pitanja, suzbijanju terorističkih i fašističkih organizacija, autonomiji Univerziteta, studentskim pitanjima.
-
- 1937.** Beogradani su naglašeno antifašistički raspoloženi, pa 25. marta desetine hiljada protestuju prilikom posete grofa Čana, italijanskog ministra inostranih poslova, kao i u aprilu, kad je došao predsednik Čehoslovačke, i u decembru, ministar narodnofrontovske vlade Francuske.
19. jula sukobili su se građani i sveštenstvo sa žandarmerijom u demonstracijama protiv Konkordata s Vatikanom i režima M. Stojadinovića.
- 8. decembra** građani demonstriraju protiv fašizacije zemlje na državnom vrhu.
-
- 1939.** 14. decembra komunisti predvode demonstracije protiv kapitulantske politike vlade Cvetković–Maček prema silama Osovine. U sukobu s policijom, ubijena su tri studenta i jedan radnik, a na desetine ih je ranjeno.
- Talas akcija solidarnosti širom zemlje.
-
- 1940.** Talas štrajkova, a najveći je bio 22. aprila među radnicima aeronautičke industrije Beograda i Zemuna, sa oko 2300 učešnika. I odmah potom, demonstarcije na Terazijama i u Zemunu. Štrajk je trajao tri meseca.
8. septembra nekoliko hiljada omladinaca u Košutnjaku pravi izlet i miting protiv rata.
23. oktobra Ljotićevici su napali studente Tehničkog fakulteta, ali su drugi građani stali u odbranu studenata i demonstrirali duž Bulevara do Pravnog fakulteta, gde je student Mahmud Bušatlija održao protestni govor. Posle je vlada zabranila delovanje Ljotićevog Zbora.
-
- 1941.** 27. marta „Beograd je izgledao kao jedna košnica pčela“, pevane su pesme i uzvikivane parole protiv Hitlera i Musolinija, a glavne su bile: „Živeo kralj Petar II“ i „Dole vlada“.
-
- 1945.** Tito je poslao vojsku u brda iznad Trsta i zapretio da će tenkovima ući u grad. Moša Pijade je povodom osvajanja Trsta držao miting kod Dunav stanice u Beogradu, dok je omladina oko italijanske ambasade ispisivala parole: „Trst ne damo, Trst je naš“.
-
- 1968.** 3. juna u Beogradu a potom i u drugim gradovima počele su studentske demonstracije, prve u posleratnoj Jugoslaviji.
9. juna Titov govor na državnoj TV okončao je studentske demonstracije.
-
- 1991.** 9. marta demonstracije su pokrenuli Vuk Drašković i Srpski pokret obnove protiv režima Slobodana Miloševića, a u njima su stradali jedan demonstrant i jedan policajac. Potom je na ulice izašla vojska u tenkovima, demonstrirajući moć.
- Kao reakcija na represiju, 10. marta studenti se okupljaju u Studentskom gradu i 5000 njih ide preko Brankovog mosta ka Terazijama. Ovo je srpska „plišana revolucija“, a demonstracije kod Terazijske česme vodi Branislav Lečić.
- U aprilu članovi rok bendova EKV, Električni orgazam i Partibrejkersi, bez dozvole vlasti, u kamionu kruže ulicama Beograda, pevajući i protiveći se ratu: „Mir, brate, mir“.
- U Pionirskom parku održavaju se protesti protiv bombardovanja Dubrovnika. Glavna parola je: „Prekinimo mržnju da prestane rat“; a Mirjana Karanović i Rade Šerbedžija zajedno pevaju „Ja ne mogu protiv druga svog“; potom protestanti idu do Generalštaba.
9. oktobra žene obučene u crno prvi put su izašle na ulice Beograda.

IZOSTAVLJENE
STRANICE...

Beleška o programu

U izradi ovog programa korišćeni su podaci sa sajta Agencije za restituciju Republike Srbije,
<http://www.restitucija.gov.rs/>

Prevod sažetka na engleski jezik: Vuk Simić

Fotografija Biljane Srbljanović: Goranka Matić
Fotografije s proba: Nenad Petrović

Dizajn plakata i korica: Mirko Ilic Corp.
Dizajn programa: Adam Rakićević

Beleška o drami
Pesmu „Hajde, more, mlada“ preveo je Alban Ukaj.
Naslov jedanaeste scene i citirani stihovi, Goran Babić „Averzija prema alkoholu“.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
821.163.41-2:792.091(083.97)

BILJANA Srbljanović: Vrat od stakla :
režija Jagoš Marković : premijera 5. oktobra
na Sceni "Ljuba Tadić" / [program uredili
Jelena Kovačević, Gorčin Stojanović]. -
Beograd : Jugoslovensko dramsko pozorište,
2018 (Beograd : Birograf). - 31 str. : fotograf.
; 21 x 20 cm

Tiraž 1.000. - Biografije: str. 24-25. -
Summary.

ISBN 978-86-80513-92-8

a) Србљановић, Биљана (1970-) -
"Врат од стакла" - Сценско извођење -
Програми COBISS.SR-ID 268199692

MEDIJSKI SPONZOR

PRIJATELJ KUĆE

Štampa
Birograf
Tiraž 1000

www.jdp.rs
Telefoni blagajne
2644 447 i 3061 957